

Zasady przyjmowania i postępowania ze zużytymi lub uszkodzonymi znakami pieniężnymi w walucie polskiej

I. Podstawy prawne:

1. Zarządzenie nr 31/2013 Prezesa NBP z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wymiany znaków pieniężnych, które wskutek zużycia lub uszkodzenia przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z późn. zm. (Zarządzenie nr 31/2013).
2. Zarządzenie nr 19/2016 Prezesa NBP z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie sposobu i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki z późn.zm. (Zarządzenie nr 19/2016).

II. Znaki pieniężne przyjęte w pełnej wartości nominalnej.

1. Poczta Polska przyjmuje zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne, w pełnej wartości nominalnej na podstawie Zarządzenia nr 31/2013. W/w znaki pieniężne odbierane są w Nadmiarze, o ile nie zostały one sfałszowane, ich autentyczność nie budzi podejrzeń oraz nie zostały uszkodzone przez system neutralizacji papierowych wartości pieniężnych, a cechy umożliwiają rozpoznanie ich wartości nominalnej oraz spełniają jeden z niżej wymienionych warunków:
 - 1) Banknoty:
 - a) posiadające 100% pierwotnej powierzchni, w tym również uszkodzone wskutek umieszczenia trwałego napisu, nadruku, rysunku lub innego znaku, a także zabrudzone, poplamione itp.;
 - b) przerwane na nie więcej niż 9 części sklejone, jeżeli wszystkie części pochodzą z tego samego banknotu, nie posiadają ubytków powierzchni w miejscu przzerwania i łącznie stanowią 100% pierwotnej powierzchni; części banknotu, powinny być sklejone w całość, podklejenia umieszczone na odwrotnej stronie, w obecności osoby, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany, w sposób umożliwiający stwierdzenie, że poszczególne części stanowią razem 100% pierwotnej powierzchni; na przedniej stronie banknotu sklejonego umieszczona odrębna adnotacja pracownika banku lub odbitka stempla o treści „100% wartości nominalnej” tak, aby ta adnotacja lub odbitka obejmowała, w miarę możliwości, co najmniej dwie części banknotu, oraz data i podpis pracownika banku dokonującego wymiany / pracownika banku sporządzającego Nadmiar;
 - c) jeżeli zachowały ponad 75% pierwotnej powierzchni w jednym fragmencie; na przedniej stronie banknotów powinna być umieszczona w obecności osoby, która przedstawiła znaki pieniężne do wymiany, odrębna adnotacja lub odbitka stempla o treści „100% wartości nominalnej” oraz data i podpis pracownika banku dokonującego wymiany/pracownika banku sporządzającego Nadmiar; pozostały ubytek powierzchni banknotu uzupełniony papierem do 100% pierwotnej powierzchni;
 - 2) Monety mające uszkodzenia typu mechanicznego, wytarte, o zmienionej barwie, skorodowane, uszkodzone wskutek umieszczenia na nich trwałego napisu, rysunku lub innego znaku, a także dwa rozłączone elementy monet (rdzeń i pierścień) – jeżeli pochodzą z monety o tej samej wartości nominalnej.
2. Zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne, o których mowa w ust. 1, winny być przekazywane w osobnej bezpiecznej kopercie sformowanej wg zasad obowiązujących dla Nadmiaru. Oprócz nazwy banku, wartości nominalnej, daty i podpisu osoby formującej opakowanie, na kopercie należy umieścić dodatkowo napis „zniszczone”. Przekazane znaki pieniężne należy ująć w osobnej specyfikacji nominalowej wg wzoru w załączniku nr 1. Bank zobowiązany jest do przekazania w/w specyfikacji wyłącznie w formie elektronicznej, z adresu e-mila Koordynatora umowy ze strony Zlecającego, na adres e-mail Koordynatora umowy od Strony Poczty Polskiej.
3. W przypadku wątpliwości, czy przekazane znaki pieniężne podlegają wymianie w pełnej wartości nominalnej, Poczta Polska przyjmie te znaki zgodnie z rozdz. IV.

III. Znaki pieniężne przyjęte za połowę wartości nominalnej.

1. Poczta Polska może przyjąć zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne, za połowę wartości nominalnej na podstawie Zarządzenia nr 31/2013 W/w znaki pieniężne odbierane są w Nadmiarze, o ile nie zostały one sfałszowane, ich autentyczność nie budzi podejrzeń oraz nie zostały uszkodzone przez system neutralizacji papierowych wartości pieniężnych, a cechy umożliwiają rozpoznanie ich wartości nominalnej oraz spełniają jeden z niżej wymienionych warunków:
 - 1) Banknoty – jeżeli zachowały od 45% do 75% pierwotnej powierzchni w jednym fragmencie; na przedniej stronie banknotu umieszczona odrębna adnotacja pracownika banku lub odbitka stempla o treści „50% wartości nominalnej” oraz data i podpis pracownika banku, dokonującego wymiany/pracownika banku sporządzającego Nadmiar. Wymienione przez bank fragmenty banknotów o tej samej wartości nominalnej sklejone są w pełne banknoty, poprzez łączenie dwóch dowolnych fragmentów pochodzących z banknotów o tej samej wartości nominalnej.
 - 2) Monety – jeżeli zachował się przynajmniej jeden element (rdzeń lub pierścień). Wymienione przez bank elementy monet o tej samej wartości nominalnej, skompletowane w całość tj. rdzeń i pierścień lub dwa takie same elementy monety o tej samej wartości nominalnej.
2. Zużyte lub uszkodzone znaki pieniężne, o których mowa w ust. 1, powinny być przekazywane w osobnej bezpiecznej kopercie sformowanej wg zasad, o których mowa w rozdz. II ust. 2., na kopercie należy umieścić dodatkowo napis „zniszczone - za 50%”.

3. W przypadku wątpliwości, czy przekazane znaki pieniężne podlegają wymianie w połowie wartości nominalnej, Poczta Polska przyjmie te znaki zgodnie z rozdz. IV.

IV. Pozostałe nieobiegowe znaki pieniężne oraz banknoty uszkodzone przez system neutralizacji papierowych wartości pieniężnych.

1. Poczta Polska nie przyjmuje zużytych i uszkodzonych znaków pieniężnych, które nie odpowiadają warunkom określonym w rozdz. II (100% wartości nominalnej) i rozdz. III (50% wartości nominalnej).
2. Poczta Polska przyjmuje banknoty, które posiadają cechy wskazujące na uszkodzenie przez system neutralizacji papierowych wartości pieniężnych, o którym mowa w § 1 pkt 21 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 września 2010 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać ochrona wartości pieniężnych przechowywanych i transportowanych przez przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne (Dz. U. z 2016 r. poz. 793, z 2021 r. poz. 1739 oraz z 2022 r. poz. 495, 607 i 1970), z wyłączeniem znaków, które zostały uszkodzone w wyniku badań wykonanych przez organy ścigania w ramach przeprowadzanych czynności. W/w znaki pieniężne, odbierane są przez Poczta Polską w Nadmiarze.
3. Znaki pieniężne, o których mowa w ust. 2, przyjęte przez bank, winny być przekazywane w osobnej bezpiecznej kopercie sformowanej wg zasad, o których mowa w rozdz. II ust. 2., na kopercie należy umieścić dodatkowo napis „zniszczone – na wniosek”.
4. Banknoty uszkodzone przez system neutralizacji papierowych wartości pieniężnych, w wyniku awarii tego systemu, przestępstwa lub usiłowania popełnienia przestępstwa, które nie zostały uznane za podejrzane co do autentyczności, Poczta Polska przekazuje do NBP wraz z oświadczeniem o okolicznościach uszkodzenia banknotów, celem wyceny.
5. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 4 sporządzane jest przez pracownika Poczty Polskiej, w przypadku, kiedy uszkodzenie nastąpiło w trakcie realizacji usługi przez Poczta Polską.
6. W przypadku, kiedy banknoty uszkodzone przez system neutralizacji papierowych wartości pieniężnych stanowią część Nadmiaru przekazanego przez bank, bank zobowiązany jest do dostarczenia oświadczenia o okolicznościach uszkodzenia banknotów, opatrzonego poświadczonymi notarialnie podpisami osób uprawnionych do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku wpłacającego banknoty do wymiany, zgodnie z przepisami Zarządzenia nr 31/2013

V. Rozliczenia.

1. W przypadku przekazania znaków pieniężnych przez bank, o których mowa w rozdz. II-IV niezgodnie z zasadami opisanymi powyżej, Poczta Polska znaki te wraz ze sporządzonym protokołem różnicy, zwraca do banku, bez uznania ich wartości w przyjętej wpłacie zamkniętej.
2. Przelew równowartości znaków pieniężnych w pełnej wartości nominalnej, o których mowa w rozdz. II realizowany jest na analogicznych zasadach jak znaków pieniężnych nadających się do obiegu, pochodzących z Nadmiaru danego banku.
3. Przelew równowartości znaków pieniężnych za połowę wartości nominalnej, o których mowa w rozdz. III oraz przekazywanych do NBP na wniosek, o których mowa w rozdz. IV realizowany jest na rzecz banku po uznaniu rachunku Poczty Polskiej, równowartością wynikającą z dokonanej przez NBP wyceny. W tytule przelewu zostanie umieszczony zapis: „zniszczone - za 50%” lub „zniszczone – na wniosek”, wartość oraz data przekazania Nadmiaru przez bank do Poczty Polskiej.
4. W przypadku zakwestionowania przez NBP autentyczności znaków pieniężnych, o których mowa, w rozdz. III i rozdz. IV kwota przelewu, o którym mowa w ust. 3 będzie odpowiednio pomniejszona, a na kwotę nieuznanych przez NBP znaków pieniężnych będzie przekazany do banku protokół różnicy wystawiony przez NBP zgodnie z Rozporządzeniem Ministra sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie znaków pieniężnych podejrzanych co do autentyczności oraz fałszywych znaków pieniężnych.
5. Po otrzymaniu z Centrali NBP wyniku ekspertyzy potwierdzającej autentyczność znaku pieniężnego pochodzącego z Nadmiaru, o których mowa w rozdz. III i IV oraz uznaniu rachunku bankowego Poczty Polskiej równowartością znaku pieniężnego uznanego za autentyczny, Poczta Polska zrealizuje przelew do banku o równowartości tego znaku pieniężnego.